

تلفیق تاریخ ادبیات و سبک‌شناسی: سبک خراسانی در قرن سه تا شش هجری

کلیات تاریخ ادبیات قرن تا قرن ششم

پیش از اسلام:

فارسی باستان (هخامنشیان)	زبان های ایرانی
فارسی میانه (پارتی و پهلوی)	
فارسی دری (نو)	

سه قرن اول هجری:

دو قرن اول هجری	زبان عربی در میان حاکمان عرب زبان رواج داشته اما مردم عادی به زبان فارسی سخن می گفتن
قرن سوم هجری	یقوب لیث صفاری چون خودش فارسی زبان بود، زبان فارسی رو رسمی اعلام میکنه زبان فارسی قوت میگیره، ظهور فردوسی ظهور شاعران فارسی گو در خراسان بزرگ

قرن چهارم تا قرن ششم:

قرن چهارم تا نیمه اول قرن پنجم هجری	مهم ترین دوره تمدن اسلامی دوران شکوفایی نظم و نثر فارسی رواج رسم ها و سنت های فرهنگی کهن ایرانی توسط دولت سامانی شاعران: رودکی، عنصری، فرخی، منوچهری، فردوسی دانشمندان: زکریای رازی، ابن سینا
قرن پنجم و ششم هجری	لشکرکشی ها و فتوحات غزنویان گسترش فارسی دری آمیختگی زبان فارسی با ترکیبات زبان عربی آمیختگی با واژه ها، نام ها، و لقب های غیر رایج در عصر سلجوقی و غزنوی مراکز عمده ادب در قرن پنجم و شش: خراسان و سیستان، آذربایجان، فارس و نواحی مرکزی

تلفیق تاریخ ادبیات و سبک‌شناسی: سبک خراسانی در قرن سه تا شش هجری

شعر در سبک‌شناسی خراسانی

ویژگی‌ها	قلمرو
<p>یک سادگی زبان</p> <p>دو کمی لغات عربی (به جز اصطلاحات دینی و علمی) و لغات بیگانه در مقایسه با دوره های بعد</p> <p>سه تفاوت تلفظ برخی کلمات مثل هزار و یک</p> <p>چهار کهنه و مهجور بودن برخی لغات در مقایسه با دوره های بعد</p> <p>پنج استفاده از دو نشانه برای یک متمم (زدش بر زمین بر)</p>	زبانی

شو خطر کن ز کام شیر بجوی

مهتری گر به کام شیر در است

ویژگی های زبانی:

یک سادگی لغات ، **دو** کم بودن لغات عربی ، **سه** استفاده از دو نشانه برای یک متمم (به کام شیر در)

مرا بسود و فرو ریخت هر چه دندان بود نبود دندان ، لا بل چراغ تابان بود

ویژگی های زبانی:

یک سادگی زبان شعر ، **دو** کم بودن لغات عربی (وجود کامه لا) ، **سه** استفاده از لغات کهنه و مهجور (بسود :ساییده شد)

یاد یار مهربان آید همی

بوی جوی مولیان آید همی

ویژگی های زبانی:

یک سادگی زبان شعر ، **دو** کم بودن لغات عربی ، **سه** به کار گیری همی به جای می

تلفیق تاریخ ادبیات و سبک‌شناسی: سبک خراسانی در قرن سه تا شش هجری

ویژگی ها	قلمرو
<p>یک) قالب عمده : قصیده</p> <p>قالب های مسمط، ترجیع بند و مثنوی کم کم شکل گرفت</p> <p>در اواخر دوره رواج قالب غزل</p> <p>دو) استفاده از آرایه های ادبی در حد اعتدال</p> <p>سه) قافیه و ردیف ساده</p> <p>چهار) استفاده از تشبیه حسی در توصیف پدیده ها</p>	ادبی

ای خوشا این جهان بدین هنگام	گل بخندید و باغ شد پدرام
از گل سیب و از گل بادام	چو بناگوش نیکوان شد باغ
دشت همچون صحیفه ای ز رخام	همچو لوح زمردین گشته است
سوی باده همی دهد پیغام	گل سوری به دست باد بهار

ویژگی های ادبی :

یک) قالب قصیده ، **دو**) قافیه ها ساده هستند ، **سه**) استفاده از تشبیه حسی در توصیف پدیده ها مثل گل سیب ، گل بادام به بناگوش زیبارویان ، **چهار**) استعاره و تشخیص: خندیدن گل ، شادمان شدن باغ ، پیغام دادن گل سوری به باد

تلفیق تاریخ ادبیات و سبک‌شناسی: سبک خراسانی در قرن سه تا شش هجری

ویژگی ها	قلمرو
<p>یک) غلبه روح شادی و نشاط و خوش باشی</p> <p>دو) واقع گرایی و توصیفات طبیعی ، ساده، محسوس و عینی</p> <p>سه) معشوق عمدتاً زمینی</p> <p>چهار) غلبه روح حماسه بر ادبیات</p> <p>پنج) اشعار ساده و پندآموز و اندرزگونه این دوره ... ساده و دارای جنبه عملی و دستوری</p> <p>شش) مضمون عمده اشعار: حماسه، مدح، اندرز</p> <p>هفت) سادگی فکر و کلام (عدم وجود پیچیدگی های حکمی و فلسفی و عرفانی)</p>	فکری

چون پیر شدی ز کودکی دست بدار بازی و ظرافت به جوانان بگذار

ویژگی فکری: ساده بودن اشعار پندآموز و داشتن جنبه عملی و دستوری

همیشه شاد و ندانستی که غم چه بود دلم نشاط و طرب را فراخ میدان بود

تو رودکی را ، ای ماهر و کنون بینی بدان زمانه ندیدی که این چنینان بود

ویژگی های فکری:

یک) شعر واقع گراست **دو)** توصیفات طبیعی ، ساده ، محسوس و عینی است

سه) فکر و کلام و شعر ساده است

تلفیق تاریخ ادبیات و سبک‌شناسی: سبک خراسانی در قرن سه تا شش هجری

نثر در سبک‌شناسی خراسانی

نوع نثر	ویژگی‌ها	محتوا	نمونه‌ها
دوره سامانی	ایجاز و اختصار در لفظ و معنا تکرار اسم یا فعل به ضرورت معنی کوتاهی جملات لغات کم کاربرد فارسی در مقایسه با دوره‌های بعد بهره‌گیری کمتر از لغات عربی افزایش کاربرد نشانه‌های جمع فارسی بر جمع عربی	بیش‌تر علمی و گاهی حماسی تاریخی و دینی	ترجمه تفسیر طبری تاریخ بلعمی التفهیم شاهنامه ابومنصوری
دوره غزنوی و سلجوقی	اطناب (جمله‌های معمولاً طولانی) تمثیل و استشهاد به آیات و احادیث و اشعار عرب حذف افعال به قرینه افزایش کاربرد لغات عربی (نسبت به دوره قبل)	-----	تاریخ بیهقی، قابوس نامه سفرنامه ناصر خسرو سیاست‌نامه کیمیای سعادت کشف‌المحجوب

ابرهه گفت که دریغا که من نشانی بر پیشانی عبدالمطلب دیده بودم که اگر او از بهر خانه حاجت خواستی، من حالی حاجت او بر آوردمی و روا گرداندمی. سپس عبدالمطلب گفت که ایها الملک، من خداوند اشترم نه خداوند خانه، و مر این خانه را خداوندی هست و او خود خانه را نگاه دارد.

سبک نثر	نثر دوره سامانی
ویژگی‌ها	کوتاهی جملات، رعایت ایجاز و اختصار در لفظ و معنا، بهره‌گیری از لغات کم‌کاربرد فارسی «اشتر» بهره‌گیری کمتر از لغات عربی، تکرار اسم به حکم ضرورت معنی (حاجت، خداوند خانه)، دو حرف اضافه برای یک متمم در این خانه را، کاربرد ماضی استمراری به شیوه قدیم (خواستی = می‌خواست، بر آوردمی = بر می‌آوردم، گردانیدمی = می‌گردانیدم)
مفهوم	لزوم توکل بر خداوند

